

LIETUVOS SOCIALINIŲ MOKSLŲ CENTRO TEISĖS INSTITUTAS

Biudžetinė įstaiga, A. Goštauto g. 9, LT-01108 Vilnius.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 305674949.
Instituto duomenys: biudžetinės įstaigos filialas, Ankštoji g. 1A, LT-01109 Vilnius.
Tel. +370 (5) 249 7591, el. p. info@teise.org, filialo kodas 305674130.

Teisingumo ministerijai

2021-10-15 Nr.

Nuomonė dėl Baudžiamojo kodekso, Administracinių nusižengimų kodekso ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo projektų paketo Nr. 21-30589¹

Sveikiname ir palaikome Teisingumo ministerijos iniciatyvą koreguoti Baudžiamojo kodekso (toliau – BK), Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) nuostatas, jas derinant su *ultima ratio* principu, taip pat su socialiniais ekonominiais pokyčiais, įvykusiais per laikotarpį nuo BK įsigaliojimo iki šių dienų. Taip pat matome ir teigiamai vertiname siūlymus priderinti istoriškai BK išlikusias ir su naujojo BK sistema nederančias nuostatas su galiojančio kodekso nuoseklia skyrių ir normų sistema.

Atskirai norime pabrėžti, kad visiškai pritariame siūlymui sistemškai sutvarkyti kontrabandos nusikaltimo sudėtį, iškeliant su skyriumi, kuriame yra numatyta atsakomybė už šį nusikaltimą, nieko bendro neturinčias normas arba panaikinant tas, kurios be reikalo dubliavo kituose skyriuose esančias normas (BK 199 straipsnio 2 ir 4 dalys).

Kartu siūlytume sistemškai pažvelgti ir į BK 201 straipsnį Neteisėtas naminių stiprių alkoholinių gėrimų, nedenatūruoto ar denatūruoto etilo alkoholio, jų skiedinių (mišinių) ir aparatų jiems gaminti gaminimas, laikymas, gabenimas ar realizavimas ir apsvarstyti, kiek prasminga turėti mūsų BK šį tarybinį reliktą. Siūlome atkreipti dėmesį, kad atsakomybę už šiame straipsnyje numatytas pavojingiausias veikas numato net keletas kitų BK straipsnių, kaip antai: neteisėtas disponavimas akcizinėmis prekėmis (BK 199² str.), neteisėta ūkinė veikla (BK 202 str.), neteisėtas disponavimas stipriai veikiančiomis ar nuodingosiomis medžiagomis (BK 267 str.) ir kenksmingų žmogaus sveikatai ar gyvybei produktų gamyba arba prekyba jais (BK 276 str.). Į paminėtų BK normų aprėptį nepatenkančios (nedidelio pavojingumo) veikos, aprašytos BK 201 straipsnyje, galėtų būti dekriminalizuotos, atsakomybę už jas numatant vien ANK.

¹ Vyriausybės nutarimo projektas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 156, 176, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 190, 192, 195, 196, 197, 199, 199(1), 199(2), 200, 201, 203, 204, 206, 208, 209, 212, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 224(1), 246, 248, 253, 255, 256, 267, 267(1), 270, 272, 277 ir 281 straipsnių pakeitimo, kodekso papildymo 2821 straipsniu ir kodekso 177, 186 ir 298 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 115, 122, 125, 137, 187 ir 589 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 107(1), 113(1), 187(1), 293(1) ir 474(1) straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 122, 167 ir 225 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo Nr. xi-2234 8 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui.

Kartu siūlome apsvarstyti, ar tokia veika, kokia numatyta ANK 137 straipsnio 1 ir 2 dalyse (patalpų suteikimas alkoholinių gėrimų gamybai) turi sudaryti atskirą pažeidimą. Toks reguliavimas nebūdingas Lietuvos teisės sistemai. Tokia veika gali būti padėjimas padaryti kitus pažeidimus ar net nusikaltimus, o kaip savarankiška veika ji neturėtų būti baudžiama (lygiai, kaip nėra savarankiški pažeidimai patalpų suteikimas kitiems pažeidimams daryti, kaip neteisėtam cigarečių ar narkotinių medžiagų sandėliavimui ar gamybai).

Pritariame projekte išreikštam siekiui atsakomybę už turtinius ir kitus nusikaltimus priartinti prie per dvidešimtmetį pasikeitusių ekonominių – socialinių realijų. Matome, kad artinimas vykdomas iš karto dviem metodais (švelninant sankcijas, kai dalyko ar žalos išraiška nėra labai didelės vertės ir naujai nustatant didelės ir labai didelės vertės išraišką). Vis tik, manytume, net ir atsižvelgiant į dvigubą metodą, daromas per mažai ambicingas pakeitimas. Kaip aiškinamajame rašte teisingai nurodote, baudos buvo padidintos daug kartų. Savo ruožtu pažymime, kad gan objektyvus ekonominis-socialinis rodiklis, kuris lemia nemažos visuoemnės dalies ekonominę galią – minimalus mėnesinis darbo užmokestis – nuo BK įsigaliojimo iki pernai metų pakilo nuo 124,55 Eur iki 607 Eur, tai yra penkis kartus. Dėl to nusikaltimų pavojingumą apibrėžiančios vertės (ypač – sunkių nusikaltimų) turėtų būti keičiamos labiau – didinamos ne tris, o bent jau keturis kartus. Juolabiau, kad 750 MGL (37500 Eur) laikyti sunkaus nusikaltimo riba, manytume, nebūtų labai adekvatu ir proporcinga. Siūlytume šią ribą kelti bent jau iki 1000 MGL (50000 Eur). Atitinkamai, siūlome didelę vertę apibrėžti kaip 500 MGL viršijančią, o labai didelę vertę – kaip 1000 MGL viršijančią.

Konkrečiai korekcijų reiktų BK 190 1 dalyje, ir 212 pirmoje ir 4 dalyse (vietoj 300 MGL – 500 MGL, vietoj 750 MGL – 1000 MGL), BK 248 4 ir 5 dalyje (vietoj 300 – 500 MGL, vietoj 750 – 1000 MGL). Norime pabrėžti, kad BK 212 straipsnyje kalbama apie bendrą gautų pajamų ar neįtrauktų į apskaitą prekių vertę (bruto), o ne nesumokėtus mokesčius, dėl to šios vertės turi būti didesnės, nei BK 219 ir 221 straipsniuose numatytos vertės, apibrėžiančios tik siektą išvengti mokesčių sumą (neto).

Ir vienas smulkus pastebėjimas. Į akis tai, kad galbūt per smulkmeniškai į atskirą dalį nuo paprastos vagystės išskirta atvira vagystė. Nemanome, kad šių veikų pavojingumas ir pobūdis taip reikšmingai skirtingi. Juolab beveik nesiskiria ir siūlomos sankcijos - laisvės atėmimo sankcija skirtusi vos vieneriais metais ir neaišku kodėl nėra numatyta galimybė skirti viešuosius darbus. Manytume, atviros vagystės išskyrimo būtų galima atsisakyti ir ją kvaifikuoti kaip vagystę pagal BK 178 straipsnio 1 dalį. Analogiškos mintys kyla ir dėl kišenvagystės, tik suprantame, kad šiuo atveju kyla kriminalinės žvalgybos panaudojimo galimybės klausimas (nesunkių nusikaltimų atžvilgiu tokios galimybės nebūtų), kuris, regis, yra esminė kliūtis atsisakyti šios, manytume, bereikalingos atskiros dalies vagystę apibrėžiančiame straipsnyje.

Instituto vadovė

Ingrida Mačernytė – Panomariovienė